పాఠం 10 ప్రపంచీకరణ

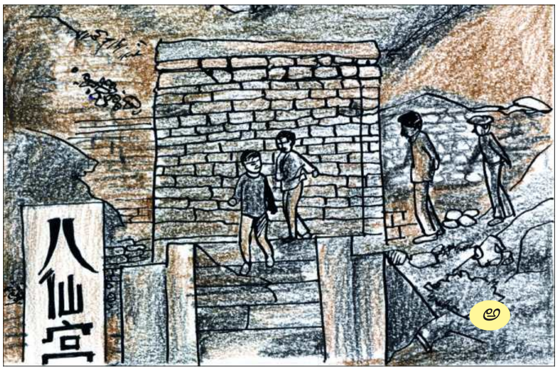

అ&ఆ) బడికి వెళ్లటం, ఇ) బడి ప్రవేశద్వారం, ఈ) తరగతి గదిలో, ఉ) నల్ల బల్ల దగ్గర టీచరు. మీకు ఇంటర్నెట్ అందుబాటులో ఉంటే కింది లింకులో పూర్తి ప్రకటనను చూడండి:
http://www.youtube.com/watch?v=VHYtShXI510

మీరు పైన చూస్తున్నది లండన్ నుంచి ప్రచురితమవుతున్న ఒక పత్రిక ప్రకటన. భారతదేశంలో చందాదారుల సంఖ్య పెంచుకోవడం దీని ఉద్దేశం. భారతీయ పాఠకులను ఆకట్టుకోటానికి చైనా వంటి దేశాలు భారతదేశంపై శ్రద్ధ పెట్టి భారతీయ భాషలను నేర్చుకుంటున్నాయని అది చెపుతున్నట్టుగా ఉంది. ఇది భారతీయ ఉత్పత్తిదారులు లేదా వ్యాపారస్తులను ఉద్దేశించింది కావచ్చు, లేదా భారతదేశం వెళ్లి పని చెయ్యాలనుకుంటున్న చైనా కార్మికులను ఉద్దేశించింది కావచ్చు. అంటే, ఈ ప్రకటనలో ప్రపంచీకరణ వివిధ కోణాలను మీరు చూడవచ్చు: బ్రిటన్‌లో ఇంగ్లీషులో ప్రచురితమవుతున్న పత్రిక భారతదేశంలో కొనుగోలుదారుల కోసం చూస్తోంది; చైనీయులు భారతీయ భాషలను నేర్చుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ, భారతదేశంలో తమ వస్తువులను అమ్మాలని, తమ కార్మికులను అక్కడికి పంపించాలని, భారతీయ భాగస్వాములతో వ్యాపారం చెయ్యాలని అనుకుంటున్నారు.

20వ శతాబ్దం చివరలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జరిగిన ముఖ్యమైన పరిణామాల్లో ప్రపంచీకరణ ఒకటి. దీనికి రాజకీయ, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక కోణాలు ఉన్నాయి. వీటిల్లో కొన్ని అంశాలను ఎనిమిదవ, తొమ్మిదవ తరగతులలో సేవారంగంలో కాల్ సెంటర్ వంటి కొత్త ఉద్యోగ అవకాశాలు ఏర్పడటం వంటివి చూశారు. మార్కెటులో పెద్ద సంఖ్యలో వినియోగ వస్తువులు లభిస్తున్నాయన్నది మీకు తెలుసు. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక మార్పిడిలతో మనం మూడు రకాల ప్రవాహాలను గుర్తించవచ్చు. మొదటిది వస్తువులు, సేవల ప్రవాహం. రెండవది శ్రమ ప్రవాహం – ఉపాధికోసం వెతుక్కుంటూ ప్రజలు వలస వెళ్లటం. మూడవది పెట్టుబడి ప్రవాహం – స్వల్పకాల, లేదా దీర్ఘకాల ప్రయోజనాల కోసం దూరప్రాంతాలకు పెట్టుబడి ప్రవహించటం. ఇవేకాక ప్రపంచీకరణకు రాజకీయ, సాంస్కృతిక కోణాలు ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు పశ్చిమ ఆసియా, ఉత్తర ఆఫ్రికాలలో ట్యునీసియా, ఈజిప్టు వంటి అనేక దేశాలు ఒకదానితో ఒకటి ప్రభావితమై నియంతలను తొలగించటానికి విప్లవాలు చోటు చేసుకున్నాయి. ప్రసార మాధ్యమాల్లో దీనిని 'అరబ్ వసంతంగా' పేర్కొన్నారు. ఈ దేశాలలో ప్రసార మాధ్యమాలు కీలకమైన పాత్రను పోషించాయి. ఇతర దేశాల యాజమాన్యంలో ఉండి వాళ్లతో నడపబడుతున్న టీవీ ఛానెళ్లు ప్రజలకు మద్దతు ఇవ్వటంతో స్థానిక నాయకుల అధికారాలను నియంత్రించటం వీలైంది. పౌరయుద్ధం, సునామీ వంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాలు జాతీయ సరిహద్దులకు లోబడి చర్చించినప్పటికీ వాటికి ప్రపంచం నలుమూలల నుంచి మద్దతు, సానుభూతి లభిస్తుంది. ప్రపంచీకరణ కేవలం మార్కెట్‌కే పరిమితమై లేదు, ఆలోచనలు , భావాలు కూడా పంచుకోబడి విస్తృతమౌతున్నాయి.

- మొబైల్ ఫోన్లు లేదా వాహనాలు వంటి ఏదో ఒక దానిని తీసుకోండి. మార్కెట్లో అందుబాటులో ఉన్న బ్రాండ్లను గుర్తించండి. వాటి యజమానులు ఎవరు? అవి భారతదేశంలో తయారవుతున్నాయా? మీ తల్లిదండ్రులతో లేదా ఇతర పెద్దవాళ్లతో చర్చించి 30 సంవత్సరాల క్రితం ఎన్ని బ్రాండ్లు అందుబాటులో ఉన్నాయో తెలుసుకోండి.

19వ శతాబ్దంలో కార్మికుల వలస

ప్రపంచీకరణను 20వ శతాబ్దపు చివరి దశలోని పరిణామంగా చాలామంది అనుకుంటారు. ప్రపంచీకరణలోని ప్రస్తుత దశ మొదలై 30, 40 సంవత్సరాలు అవుతోందన్నది నిజమేకానీ, దేశాల మధ్య సంబంధాలు ఏర్పడిన ముఖ్యమైన దశలు ప్రపంచ చరిత్రలో ఉన్నాయి. 19వ శతాబ్దంలో విదేశీ వ్యాపారం, విదేశాలలో పెట్టుబడులు, కార్మికుల వలసలు వేగం పుంజుకున్నాయి. వస్తువులు, పెట్టుబడులు కదిలినంత స్వేచ్ఛగా కార్మికుల వలసలు లేనప్పటికీ దాదాపుగా అయిదుకోట్ల మంది యూరపునుంచి అమెరికా, ఆస్ట్రేలియాలకు వెళ్లి ఉంటారని అంచనా. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 15 కోట్ల మంది తమ ఇళ్లను వదిలి వెళ్లారని లెక్కగట్టారు. వలసపాలకుల ప్రణాళికలలో భాగంగా లక్షలాది భారతీయ, చైనా కార్మికులు ప్రపంచవ్యాప్తంగా తోటలలో, గనులలో, రోడ్డు, రైలు మార్గ నిర్మాణ పథకాలలో పని చెయ్యటానికి వలస వెళ్లారు. వీళ్లలో చాలామంది ఒప్పంద కూలీలు. అంటే కొత్త దేశానికి, లేదా ప్రాంతానికి ప్రయాణానికయ్యే ఖర్చును యజమాని పెట్టుకోగా దానికి బదులుగా ఒక నిర్దిష్ట కాలంపాటు అతని వద్ద పని చేస్తానని కార్మికుడు ఒప్పందం కుదుర్చుకుంటాడు, అతడికి కట్టుబడి ఉంటాడు. ఈ విధంగా భారతదేశంనుంచి కార్మికులు కరేబియన్ దీవులకు, మారిషస్, ఫిజీ, మలయా, శ్రీలంక వంటి దేశాలకు వెళ్లారు. అక్కడ నివాస, పని పరిస్థితులు చాలా దారుణంగా ఉండటమేకాక వాళ్ళకు ఎటువంటి చట్టబద్ధమైన హక్కులు ఉండేవి కావు. ఇలా వలస వెళ్లిన వాళ్లల్లో చాలామంది ఆయా దేశాలలో స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. ఈ విధంగా సాంస్కృతిక మేళవింపులు అనేకం జరిగాయి.

ఇటీవల ప్రపంచీకరణ అనుభవంలో కార్మికుల వలస ఇంత పెద్ద ఎత్తున జరగలేదన్నది గమనించాల్సిన విషయం. ఈనాడు వృత్తినైపుణ్యాలు ఉన్న ప్రజల వలసకు గిరాకీ ఉంది, అయితే ఇది పరిమితంగా ఉండి, తరచు వైరుధ్యాలకు దారితీస్తోంది.

ఈ పాఠంలో ప్రపంచీకరణలో భాగంగా గత 30, 40 సంవత్సరాలలో చోటు చేసుకున్న ఆర్థిక అంశాలను చూద్దాం.

పలు దేశాలలో ఉత్పత్తి

20వ శతాబ్దం మధ్యభాగం వరకు ఉత్పత్తిని ప్రధానంగా దేశంలోపల నిర్వహించేవాళ్లు. ముడి సరుకులు, ఆహార ధాన్యాలు, తయారైన వస్తువులను మాత్రమే దేశ సరిహద్దులను దాటి వెళ్లేవి. భారతదేశం వంటి వలస దేశాలు ముడి సరుకులు, ఆహార ధాన్యాలను ఎగుమతి చేసి, తయారైన సరుకులను దిగుమతి చేసుకునేవి. దూరదేశాలను కలపటానికి వాణిజ్యం ప్రధాన మార్గంగా ఉండేది. ఇది పెద్ద బహుళజాతి సంస్థలు (MNCs) రంగప్రవేశం చెయ్యటానికి ముందు పరిస్థితి. ఒక దేశంకంటే ఎక్కువ దేశాలలో ఉత్పత్తిని చేపట్టే లేదా ఉత్పత్తులను నియంత్రించే సంస్థలను బహుళజాతి సంస్థ (MNC) అంటారు. కార్మికులు, ఇతర వనరులు చౌకగా లభించే ప్రాంతాలలో బహుళజాతి సంస్థలు తమ కార్యాలయాలను, కర్మాగారాలను నెలకొల్పుతాయి. ఉత్పత్తి ఖర్చులను తగ్గించి తమ లాభాలను పెంచుకోటానికి బహుళజాతి సంస్థలు ఇలా చేస్తాయి.

ఈ ఉదాహరణను చూడండి. పారిశ్రామిక పరికరాలను తయారుచేసే ఒక పెద్ద బహుళజాతి సంస్థ వాటిని అమెరికాలోని పరిశోధనా కేంద్రాలలో డిజైన్ చేస్తుంది. దాంట్లోని విడి భాగాలు చైనాలో తయారవుతాయి. ఈ విడిభాగాలను మెక్సికో, తూర్పు యూరపు దేశాలకు పంపించి అసెంబ్లింగ్ చేస్తారు. ఆ తరువాత పూర్తి అయిన సరుకులను, ప్రపంచం అంతటా అమ్ముతారు. భారతదేశంలోని కాల్ సెంటర్లు ఈ సంస్థల 'వినియోగదారుల సేవ (Customer Care)ల ద్వారా సేవలు అందిస్తారు. (ఈ దేశాలను ప్రపంచ పటంలో గుర్తించండి.)

ఈ ఉదాహరణలో బహుళజాతి సంస్థ తన వస్తువులను ప్రపంచవ్యాప్తంగా అమ్మటమే కాకుండా వస్తువులు, సేవల ఉత్పత్తి ప్రపంచవ్యాప్తంగా విస్తరింపజేసింది. దీని ఫలితంగా ఉత్పత్తి ప్రక్రియ అనేక సంక్లిష్ట రూపాలలో నిర్వహింపబడుతుంది. ఉత్పత్తి ప్రక్రియను చిన్న చిన్న భాగాలుగా చేసి వాటిని ప్రపంచంలో పలు చోట్ల చేపడతారు. పై ఉదాహరణలో తక్కువ ఖర్చుతో ఉత్పత్తి చెయ్యగల దేశంగా చైనా ఉపయోగపడింది. అమెరికా, యూరపులలోని మార్కెట్లకు దగ్గరగా ఉండటంతో మెక్సికో, తూర్పు యూరపులో అసెంబ్లింగ్ చేపట్టారు. భారతదేశంలో ఇంగ్లీషు మాట్లాడగలిగిన విద్యావంతులైన యువత కస్టమర్ కేర్ సేవలను అందిస్తున్నారు. వీటన్నిటి ఫలితంగా బహుళజాతి సంస్థలకు ఖర్చులో 50–60 శాతం ఆదా అవుతుంది! ఉత్పత్తిని దేశ సరిహద్దులు దాటి చేపట్టటం వల్ల బహుళజాతి సంస్థలకు చాలా లాభాలు ఉంటాయి.

దేశాల మధ్య ఉత్పత్తిని అనుసంధానం చేయటం

బహుళజాతి సంస్థలు పని ప్రదేశాన్ని ఎంచుకోటానికి ఉపయోగించే సాధారణ సూచికలు: మార్కెట్లకు దగ్గరగా ఉండటం; తక్కువ ఖర్చుతో నైపుణ్యం ఉన్న, నైపుణ్యంలేని కార్మికుల లభ్యత; ఇతర ఉత్పత్తి కారకాల అందుబాటు, తమ ప్రయోజనాలను కాపాడే ప్రభుత్వ విధానాలు ఉండటం మొదలైనవి. భూమి, భవనాలు, యంత్రాలు, ఇతర పరికరాలు వంటి వాటికోసం బహుళజాతి సంస్థలు ఖర్చు పెట్టే మొత్తాన్ని విదేశీ పెట్టుబడులు అంటారు. లాభాలు సంపాదించిపెడతాయన్న ఆశతోనే ఇటువంటి పెట్టుబడులు పెడతారు.

కొన్ని సందర్భాలలో బహుళజాతి కంపెనీలు ఆయా దేశాల స్థానిక కంపెనీలతో కలిసి ఉత్పత్తిని చేపడతాయి. వీటిని జాయింట్ వెంచర్లు అంటారు. బహుళజాతి సంస్థలు తెచ్చే ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానంవల్లా, అదనపు పెట్టుబడుల వల్లా స్థానిక కంపెనీలు ప్రయోజనం పొందుతాయి.

అయితే చాలా సందర్భాలలో బహుళజాతి పెట్టుబడులు స్థానిక కంపెనీలను కొనేసి ఉత్పత్తిని విస్తరించుకుంటాయి. పెద్ద ఎత్తున నిధులు ఉండే బహుళజాతి కంపెనీలు ఈ పనిని తేలికగా చెయ్యగలుగుతాయి. ఉదాహరణకు, కార్గిల్ ఫుడ్స్ అనే అమెరికాకు చెందిన పెద్ద బహుళజాతి సంస్థ 'పారఖ్ ఫుడ్స్' వంటి చిన్న భారతీయ కంపెనీలను కొనేసింది. పారఖ్ ఫుడ్స్‌కు నాలుగు నూనె శుద్ధి కర్మాగారాలు, భారతదేశమంతటా పెద్ద మార్కెటింగ్ నెట్‌వర్క్, తమ బ్రాండుకు మంచి పేరు ఉన్నాయి. స్థానిక కంపెనీలను కొనుగోలు చేసిన తరువాత భారతదేశంలో వంటనూనెలలో కార్గిల్ అతి పెద్ద ఉత్పత్తిదారుగా పరిణమించింది.

బహుళజాతి సంస్థలు ఉత్పత్తిని మరొక విధంగా కూడా నియంత్రిస్తాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలోని పెద్ద బహుళజాతి సంస్థలు చిన్న ఉత్పత్తిదారులకు ఉత్పత్తికి ఆర్డర్లు ఇస్తాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా చిన్న ఉత్పత్తిదారులు దుస్తులు, చెప్పులు, క్రీడా పరికరాలు వంటి ఎన్నో వస్తువులనుఉత్పత్తి చేసి బహుళజాతి సంస్థలకు అందచేస్తే అవి వాటిని తమ బ్రాండ్ పేర్లతో వినియోగదారులకు అమ్ముతాయి. ఈ చిన్న ఉత్పత్తిదారులకు చెల్లించే ధర, నాణ్యత, సరుకు అందించే సమయం, కార్మికుల పరిస్థితులను ప్రభావితం చేసే అధికారం బహుళజాతి సంస్థలకు ఉంటుంది. బహుళజాతి సంస్థల కారణంగా దూర ప్రాంతాలలోని ఉత్పత్తి మధ్య అనుసంధానం ఏర్పడుతోంది.

ఫోర్డ్ మోటర్స్ అనే అమెరికా కంపెనీ ప్రపంచవ్యాప్తంగా 26 దేశాలలో ఉత్పత్తి సౌకర్యాలు కలిగి ఉండి అతి పెద్ద కార్ల ఉత్పత్తిదారుగా ఉంది. ఫోర్డ్ మోటర్స్ 1995లో భారతదేశానికి వచ్చి 1700 కోట్ల రూపాయలతో చెన్నై దగ్గర కర్మాగారాన్ని నెలకొల్పింది. భారతదేశంలో జీపులు, లారీల అతి పెద్ద కంపెనీయైన మహీంద్ర & మహీంద్రతో కలిసి ఈ కర్మాగారాన్ని నెలకొల్పింది. 2004 నాటికి ఫోర్డ్ మోటర్స్ భారతదేశంలో 27,000 కార్లు అమ్ముతోంది, భారతదేశం నుంచి దక్షిణ ఆఫ్రికా, మెక్సికో, బ్రెజిల్ దేశాలకు మరో 24,000 కార్లు ఎగుమతి చేస్తోంది. ఇతర దేశాలలోని ఉత్పత్తి కేంద్రాలకు విడి భాగాలను సరఫరా చేసేలా ఫోర్డ్ ఇండియాను అభివృద్ధి చేయాలన్న తలంపుతో కంపెనీ ఉంది.

- ఫోర్డ్ మోటర్స్ బహుళజాతి కంపెనీయా? ఎందుకు?
- విదేశీ పెట్టుబడి అంటే ఏమిటి? ఫోర్డ్ మోటర్స్ భారతదేశంలో ఎంత పెట్టుబడి పెట్టింది?

- ఫోర్డ్ మోటర్స్ వంటి బహుళజాతి కంపెనీలు భారతదేశంలో ఉత్పత్తి చేసే కర్మాగారాలను నెలకొల్పటం వల్ల ఇటువంటి దేశాలు అందించే పెద్ద మార్కెట్టునే కాకుండా తక్కువ ఉత్పత్తి ఖర్చు వల్ల కూడా లాభపడతాయి. ఈ వాక్యాన్ని వివరించండి.
- ప్రపంచ వ్యాప్త కార్ల ఉత్పత్తికి భారతదేశం విడిభాగాలను అందించేలా అభివృద్ధి చెయ్యాలని కంపెనీ ఎందుకు అనుకుంటోంది? కింది అంశాలను చర్చించండి:
  - (అ) భారతదేశంలో కార్మికులు, ఇతర వనరుల ఖర్చు.
  - (ఆ) ఫోర్డ్ మోటర్స్‌కు వివిధ విడి భాగాలను అందించే పలు స్థానిక ఉత్పత్తిదారులు ఉండటం.
  - (ఇ) భారతదేశం, చైనాలలోని అధిక సంఖ్యాక కొనుగోలుదారులకు దగ్గరగా ఉండటం.
- భారతదేశంలో ఫోర్డ్ మోటర్స్ కార్ల ఉత్పత్తిని చేపట్టటం వల్ల ఉత్పత్తి కార్యకలాపాలలో ఎటువంటి అనుసంధానం జరుగుతోంది?
- ఇతర కంపెనీలకు, బహుళజాతి సంస్థలకు మధ్య తేడాలు ఏమిటి?
- నైక్, కోకాకోలా, పెప్సి, హోండా, నోకియా వంటి బహుళజాతి కంపెనీలు దాదాపుగా అమెరికా, జపాను, లేదా ఐరోపా దేశాలకు చెందినవే. ఎందుకో ఊహించగలరా?

విదేశీ వాణిజ్యం, మార్కెట్ల అనుసంధానం

దేశాల మధ్య అనుసంధానంగా చాలా కాలంగా వాణిజ్యం ఉంటోంది. భారతదేశం, దక్షిణ ఆసియాలనుంచి తూర్పు, పశ్చిమవైపులనున్న మార్కెట్లకు ఉన్న వ్యాపార మార్గాల గురించి, ఈ దారుల వెంట జరిగిన పెద్ద మొత్తం వ్యాపారాల గురించి మీరు చరిత్రలో చదివి ఉంటారు. వాణిజ్య ప్రయోజనాల కోసం ఈస్ట్ఇండియా కంపెనీ వంటి వాణిజ్య సంస్థలు భారతదేశానికి వచ్చాయన్న విషయం కూడా మీకు గుర్తు ఉండే ఉంటుంది. అయితే ఈ విదేశీ వాణిజ్యం మౌలిక విధి ఏమిటి?

క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే ఉత్పత్తిదారులకు దేశీయ మార్కెట్లకు మించిన అవకాశాలను విదేశీ వాణిజ్యం అందిస్తుంది. అదేవిధంగా కొనుగోలుదారులకు స్థానికంగా ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులే కాకుండా మరిన్ని వస్తువులు అందుబాటులోకి వస్తాయి. అంటే విదేశీ వాణిజ్యం వివిధ దేశాలలోని మార్కెట్లను అనుసంధానం చేస్తుంది.

- గతంలో దేశాలను కలిపిన ప్రధాన అంశం ఏమిటి? గతానికి, ప్రస్తుత పరిస్థితికి తేడా ఏమిటి?
- విదేశీ వాణిజ్యం, విదేశీ పెట్టుబడులకు మధ్య తేడా ఏమిటి?
- ఇటీవలి కాలంలో భారతదేశం నుంచి చైనా ఉక్కును దిగుమతి చేసుకుంటోంది. ఈ దిగుమతులు వీటిని ఎలా ప్రభావితం చేస్తాయో చెప్పండి:
  - (అ) చైనాలోని ఉక్కు కర్మాగారాలు
  - (ఆ) భారతదేశంలోని ఉక్కు కర్మాగారాలు
  - (ఇ) చైనాలో ఇతర పారిశ్రామిక వస్తువులు తయారు చేయటానికి ఉక్కును కొనుగోలు చేసే పరిశ్రమలు
- చైనాలోకి భారత ఉక్కును దిగుమతి చేసుకోవటం వల్ల రెండు దేశాల ఉక్కు మార్కెట్లు ఎలా అనుసంధానమౌతాయి?

చైనా ఉత్పత్తిదారులు భారతదేశానికి ప్లాస్టిక్ బొమ్మలు ఎగుమతి చేయసాగారు. భారతదేశంలో కొనుగోలుదార్లకు ఇప్పుడు భారతీయ, చైనా బొమ్మలలో ఎంచుకునే అవకాశం ఉంది. కొత్త డిజైన్లు, తక్కువ ధర కారణంగా చైనా బొమ్మలు ఎంతో ఆదరణ పొందాయి. ఒక సంవత్సర కాలంలో బొమ్మల దుకాణాలలో 70–80 శాతం భారతీయ బొమ్మలకు బదులుగా చైనా బొమ్మలను అమ్మసాగాయి. గతంలో కంటే ఇప్పుడు భారతదేశంలో బొమ్మలు చవకగా ఉన్నాయి.

చైనాలో బొమ్మల ఉత్పత్తిదారులకు ఇది తమ వ్యాపారాన్ని విస్తరింపచేసుకోటానికి అవకాశం ఇచ్చింది. భారతీయ బొమ్మల ఉత్పత్తిదారుల పరిస్థితి ఇందుకు విరుద్ధంగా ఉంది. పోటీవల్ల భారతీయ ఉత్పత్తిదారులు కొత్త మార్గాలను అన్వేషించవలసి వచ్చింది, ఈ ప్రక్రియలో కొంతమంది దివాళా తీశారు కూడా.

బహుళజాతి కంపెనీలు, ప్రపంచీకరణ

గత మూడు, నాలుగు దశాబ్దాలుగా చాలా బహుళజాతి సంస్థలు తాము చౌకగా ఉత్పత్తి చేపట్టే అవకాశాలున్న ప్రదేశాల కోసం ప్రపంచం నలుమూలలా వెదకసాగాయి. ఆయా దేశాలలో ఈ బహుళజాతి కంపెనీల విదేశీ పెట్టుబడులు పెరుగుతున్నాయి. అదే సమయంలో దేశాల మధ్య విదేశీ వాణిజ్యం కూడా వేగంగా పెరుగుతోంది. విదేశీ వాణిజ్యంలో కూడా అధిక భాగాన్ని బహుళజాతి సంస్థలు నియంత్రిస్తున్నాయి. ఉదాహరణకు భారతదేశంలోని ఫోర్డ్ మోటర్స్ కార్ల తయారీ కర్మాగారం భారతీయ మార్కెట్లకోసమే కాక ఇతర అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు కార్లను ఎగుమతి చేస్తోంది, కార్ల విడిభాగాలను ప్రపంచమంతటా ఉన్న తన అనేక కర్మాగారాలకు ఎగుమతి చేస్తోంది. ఇదేవిధంగా అనేక బహుళజాతి కంపెనీల కార్యకలాపాలు వస్తువులు, సేవల వాణిజ్యంలో కూడా ప్రధానపాత్ర వహిస్తున్నాయి.

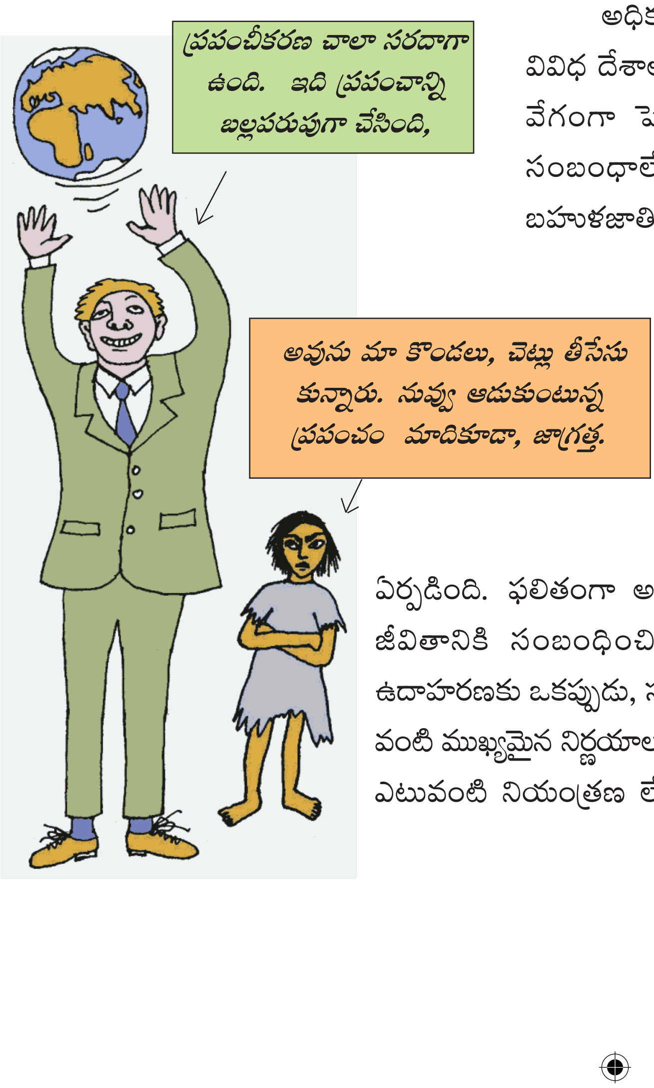

అధిక విదేశీ పెట్టుబడులు, అధిక విదేశీ వాణిజ్యం వల్ల వివిధ దేశాల ఉత్పత్తి, మార్కెట్ల మధ్య అనుసంధానం పెరిగింది. వేగంగా పెరుగుతున్న ఈ దేశాల అనుసంధానం, అంత: సంబంధాలే ప్రపంచీకరణ. ఈ ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియలో బహుళజాతి కంపెనీలు ప్రధాన పాత్రను పోషిస్తున్నాయి. దేశాల మధ్య వస్తువులు, సేవలు, పెట్టుబడులు, సాంకేతిక విజ్ఞాన ప్రవాహాలు పెరుగుతున్నాయి. కొన్ని దశాబ్దాల క్రితంతో పోలిస్తే ప్రపంచంలోని అనేక ప్రాంతాల మధ్య దగ్గర సంబంధాలు ఏర్పడ్డాయి.

పెట్టుబడి, ప్రజలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానాల ప్రవాహంవల్ల సరిహద్దులు లేని ప్రపంచం ఏర్పడింది. ఫలితంగా అనేక దేశాలు తమ దేశ సరిహద్దుల లోపల కూడా జీవితానికి సంబంధించిన అనేక అంశాలపై నియంత్రణ కోల్పోతారు. ఉదాహరణకు ఒకప్పుడు, సర్వసత్తాక ప్రభుత్వాలు కరెన్సీ విలువను నిర్ణయించడం వంటి ముఖ్యమైన నిర్ణయాలు తీసికొనేవి. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం వెలుపల, ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి నియంత్రణ లేని మార్కెటు శక్తులు ఆ నిర్ణయాలు చేస్తున్నాయి.

- ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియలో బహుళజాతి సంస్థల పాత్ర ఏమిటి?
- దేశాలను అనుసంధాన పరిచే వివిధ మార్గాలేవి?
- సరైన సమాధానాన్ని ఎంచుకోండి:

ప్రపంచీకరణ దేశాలను అనుసంధానం చేయటం వల్ల

(అ) ఉత్పత్తిదారుల మధ్య పోటీని తగ్గిస్తుంది.

(ఆ) ఉత్పత్తిదారుల మధ్య పోటీని పెంచుతుంది.

(ఇ) ఉత్పత్తిదారుల మధ్య పోటీలో తేడా ఉండదు.

ప్రపంచీకరణకు దోహదం చేసిన అంశాలు

సాంకేతిక పరిజ్ఞానం

ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియకు ముఖ్య కారణం సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వేగంగా అభివృద్ధి చెందడం. ఉదాహరణకు, గత యాభై సంవత్సరాలలో రవాణా, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఎంతో అభివృద్ధి చెందాయి. ఫలితంగా ఎంతో దూరాలకు త్వరగా, తక్కువ ధరలకు వస్తువులను చేరవేస్తున్నారు.

సమాచార, భావ ప్రసార సాంకేతిక రంగంలో అభివృద్ధి ఇంకా గణనీయంగా, వేగంగా ఉన్నాయి. టెలికమ్యూనికేషన్ సేవలను (టెలిగ్రాఫ్, టెలిఫోను, మొబైల్ ఫోన్లతోసహా ఫ్యాక్స్) ప్రపంచంలో ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడుకోటానికి, మారుమూల ప్రాంతాలనుంచి కూడా సమాచారాన్ని వెంటనే గ్రహించడానికి ఉపయోగించుకుంటున్నారు. ఉపగ్రహ ప్రసార సాధనాల వల్ల ఇదంతా సాధ్యమయ్యింది. ప్రస్తుతం ప్రతి రంగంలో కంప్యూటర్లు ప్రవేశించాయి. ఇంటర్నెట్ అనే అద్భుత ప్రపంచంతో మీకు పరిచయం ఉండి ఉంటుంది. దీని ద్వారా మీరు ఏ విషయం గురించైనా సమాచారాన్ని పొందవచ్చు, మీ దగ్గర ఉన్న సమాచారాన్ని పంచుకోవచ్చు. ఇంటర్నెట్ ద్వారా ప్రపంచంలో ఎక్కడికైనా నామమాత్రపు ఖర్చుతో మీరు తక్షణమే ఎలక్ట్రానిక్ మెయిల్ (e-mail) పంపించవచ్చు, ఎవరితోనైనా (Voice-mail) మాట్లాడవచ్చు.

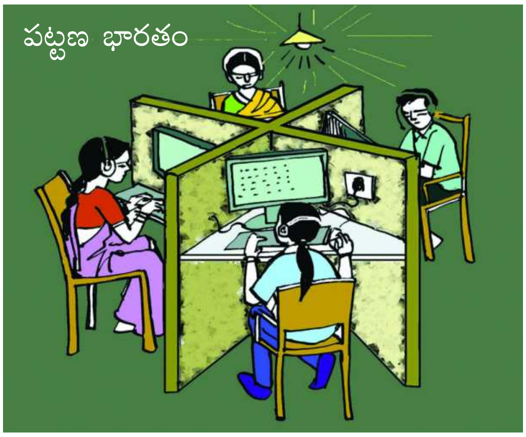

ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం:
"మా కంప్యూటర్లకు వేగవంతమైన కనెక్షన్లు ఉన్నాయి."
ప్రస్తుతం:
"మాకు మొబైల్ ఫోన్లలో కూడా ఇంటర్నెట్ వస్తోంది."

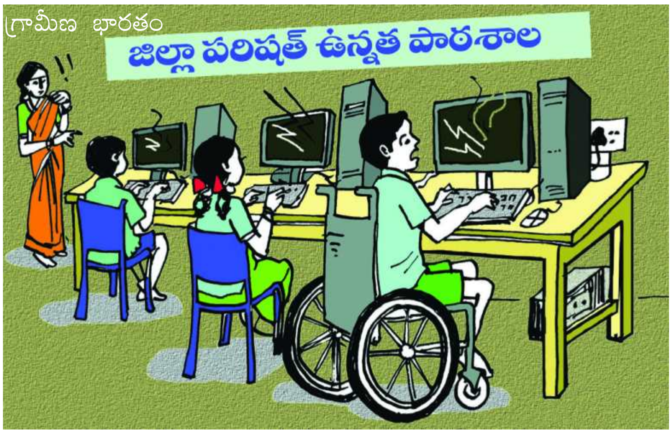

ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం:
"మాకు ఇంకా విద్యుత్తుకోతలు ఉన్నాయి."
ప్రస్తుతం: "3జి, 4జి అంటే ఏమిటి? మాకు స్థిరమైన కనెక్షన్ దొరకటమే కష్టంగా ఉంది."

లండన్‌లోని పాఠకుల కోసం ప్రచురించే ఒక వార్తాపత్రికను ఢిల్లీలో డిజైన్ చేసి ముద్రించాలి. పత్రికలో ప్రచురించాల్సిన అంశాలను ఇంటర్నెట్ ద్వారా ఢిల్లీలోని కార్యాలయానికి పంపిస్తారు. టెలికమ్యూనికేషన్ సదుపాయాల ద్వారా పత్రికను ఎలా రూపొందించాలో ఢిల్లీలోని డిజైనర్లకు లండన్ కార్యాలయం నుంచి సమాచారం అందుతుంటుంది. పత్రిక డిజైనింగ్ అంతా కంప్యూటర్‌లో జరుగుతుంది. పత్రికను ముద్రించిన తరువాత ప్రతులను విమానం ద్వారా లండన్‌కు పంపిస్తారు. డిజైనింగ్‌కు, ముద్రణకు డబ్బులు లండన్‌లోని బ్యాంకు నుంచి ఢిల్లీలోని బ్యాంకుకు ఇంటర్నెట్ (e-Banking) ద్వారా తక్షణమే పంపిస్తారు!

- ఈ ఉదాహరణలో ఉత్పత్తిలో సాంకేతిక విజ్ఞాన ఉపయోగాన్ని తెలియచేసే పదాల కింద గీత గీయండి.
- ప్రపంచీకరణకు, సమాచార సాంకేతిక పరిజ్ఞానానికి మధ్యగల సంబంధం ఏమిటి? సమాచార సాంకేతిక పరిజ్ఞానం (IT) విస్తరించకుండా ప్రపంచీకరణ సాధ్యమై ఉండేదా?

విదేశీ వాణిజ్యం, విదేశీ పెట్టుబడుల విధానాల సరళీకరణ

భారతదేశంలో చైనా బొమ్మల దిగుమతి ఉదాహరణకు మరొకసారి వద్దాం – బొమ్మల దిగుమతిపై భారతీయ ప్రభుత్వం పన్ను విధించిందనుకుందాం. పన్ను కారణంగా కొనుగోలుదారులు దిగుమతి చేసుకున్న బొమ్మలకు అధిక ధరలు చెల్లించాల్సివస్తుంది. అప్పుడు భారతీయ మార్కెట్లో చైనా బొమ్మలు మరీ అంత చవకగా ఉండవు, దాంతో చైనా నుంచి దిగుమతులు తగ్గిపోతాయి. భారతదేశ ఉత్పత్తిదారులు పుంజుకుంటారు.

వాణిజ్య అవరోధాలకు పన్ను ఒక ఉదాహరణ. కొన్ని పరిమితులను విధించటం వల్ల దీనిని అవరోధం అంటారు.విదేశీ వాణిజ్యాన్ని పెంచటానికి, లేదా తగ్గించటానికి (నియంత్రించటానికి) ప్రభుత్వం వాణిజ్య అవరోధాలను ఉపయోగించవచ్చు.ఈ విధంగా ఎటువంటి వస్తువుల దిగుమతిని అనుమతించాలి, ఒక్కొక్క దానిని దేశంలోకి ఎంత మొత్తంలో దిగుమతి చేసుకోవచ్చు వంటివి ప్రభుత్వం నిర్ణయించవచ్చు.

స్వాతంత్ర్యం పొందిన తరువాత భారత ప్రభుత్వం విదేశీ వాణిజ్యం, విదేశీ పెట్టుబడులకు అవరోధాలు విధించింది. దేశంలోని ఉత్పత్తిదారులకు విదేశీ పోటీనుంచి రక్షణ కల్పించాల్సిన అవసరం ఉందని భావించింది. 1950–1960లలో పరిశ్రమలు అప్పుడే నెలకొల్పబడుతున్నాయి, ఈ దశలో దిగుమతులనుంచి పోటీని అనుమతించి ఉంటే ఈ పరిశ్రమలు నిలదొక్కుకుని ఉండేవి కావు. కాబట్టి అత్యవసర వస్తువులైన యంత్రాలు, రసాయనిక ఎరువులు, ముడి చమురు వంటి వాటి దిగుమతిని మాత్రమే ప్రభుత్వం అనుమతించింది. అన్ని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు అవి అభివృద్ధి చెందుతున్న దశలో తమ దేశ ఉత్పత్తిదారులకు ఏదో ఒక విధంగా రక్షణ కల్పించాయన్న విషయాన్ని ఇక్కడ దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

అయితే, 1991 నుండి మొదలుకొని దీర్ఘకాల ప్రభావం చూపించేలా భారతదేశ విధానాలలో మార్పులు చేశారు. భారతీయ ఉత్పత్తిదారులు ప్రపంచవ్యాప్త ఉత్పత్తిదారులతో పోటీ పడాల్సిన సమయం వచ్చిందని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. పోటీ ఫలితంగా దేశంలోని ఉత్పత్తిదారులు తమ నాణ్యతను మెరుగుపరచుకోవలసి ఉంటుంది కాబట్టి వాటి పని తీరు మెరుగు అవుతుందని భావించారు. ఈ నిర్ణయానికి బలమైన అంతర్జాతీయ సంస్థల మద్దతు ఉంది.

దాంతో విదేశీ వాణిజ్యం, విదేశీ పెట్టుబడులకు అవరోధాలను చాలావరకు తొలగించారు. దీని అర్థం దేశంలోకి సరుకులు స్వేచ్ఛగా దిగుమతి చేసుకోవచ్చు, అలాగే ఎగుమతి కూడా చేయవచ్చు. విదేశీ కంపెనీలు ఇక్కడ కార్యాలయాలు, కర్మాగారాలను స్థాపించవచ్చు.

ప్రభుత్వం విధించిన అవరోధాలను, పరిమితులను తొలగించటాన్ని ఆర్థిక సరళీకరణ అంటారు. సరళీకృత విధానాల ఫలితంగా తాము ఏమి ఎగుమతి, దిగుమతి చెయ్యదలచుకున్నారో ఆ వ్యాపారులు, వాణిజ్యం చేసేవారు స్వేచ్ఛగా నిర్ణయించు కోవచ్చు. అంతకు ముందుతో పోలిస్తే చాలా తక్కువ పరిమితులను ప్రభుత్వం విధిస్తుంది కాబట్టి దీనిని 'సరళీకృత ఆర్థిక విధానం' అంటారు.

ప్రపంచీకరణకు చోదక శక్తి ఏది అనే ప్రశ్నను ఇప్పుడు వేసుకోవాలి. అది రాజకీయ నిర్ణయమా లేక ఆర్థిక, సాంకేతిక రంగ విప్లవమా? ప్రపంచీకరణకు ఆర్థికరంగమే మూలం అని భావించేవాళ్లు దానికి ఆర్థిక శక్తులు కారణమని, దాని ఎల్లలను అవే నిర్ణయిస్తాయని వాదిస్తారు. రాజకీయాలు కారణం అని భావించేవాళ్లు ప్రభుత్వ నిర్ణయాల వల్ల ముందుగా ఇది మొదలయ్యిందని అంటారు. ప్రభుత్వాలు పరిమితులు విధిస్తాయి, లేదా వాటిని తొలగిస్తాయి. ఒక ప్రదేశం అనువుగా ఉందో, లేదో అంచనా వేసుకోటానికి మార్కెటు పరిస్థితులే కాకుండా రాజకీయ వాతావరణం కూడా ముఖ్యమైన అంశం అవుతుంది. వాస్తవం ఏమిటంటే పై రెండింటికీ సంబంధం ఉంది. ఒక ప్రత్యేక నేపథ్యంలో రాజకీయ నిర్ణయాలు తీసుకుంటారని గుర్తిస్తే, ఇవి ఆపాటికే వచ్చిన ఆర్థిక, సాంకేతిక మార్పులను పరిగణనలోకి తీసుకుంటాయని అర్థం అవుతుంది.

- విదేశీ వాణిజ్య సరళీకరణ అంటే ఏమి అర్థం చేసుకున్నారు?
- దిగుమతులపై పన్ను వాణిజ్య అవరోధానికి ఒక ఉదాహరణ. దిగుమతి చేసుకునే సరుకుల సంఖ్య/మోతాదుపై కూడా ప్రభుత్వం పరిమితి విధించవచ్చు. దీనిని కోటాలు అంటారు. చైనా బొమ్మల ఉదాహరణలో కోటాలను ఉపయోగించి వాణిజ్య అవరోధాన్ని ఎలా విధించవచ్చో వివరించండి. ఈ విధానాన్ని ఉపయోగించుకోవాలా? చర్చించండి.

ప్రపంచ పరిపాలన సంస్థలు

ఈ రోజు ప్రపంచంలోని అధిక శాతం జనాభాను ప్రభావితం చేసే కీలక అంశాలపై నిర్ణయాలను ప్రపంచ పరిపాలన సంస్థలు తీసుకుంటున్నాయి. దీనికి చక్కని ఉదాహరణ శీతోష్ణస్థితి మార్పు. మొదట కర్బన ఉద్గారాలను తగ్గించుకునే విషయాన్ని ఆయా దేశాలకు వదిలిపెట్టారు. అయితే కర్బన ఉద్గారాలను తగ్గించటానికి ఒక దేశం ప్రయత్నిస్తే పరిశ్రమలు నియంత్రణలు తక్కువగా ఉన్న వేరే చోటుకు తరలిపోయి ఉద్గారాలను విడుదల చేస్తూ ఉంటాయని గుర్తించారు. కాబట్టి ఉద్గారాలు, శీతోష్ణస్థితి మార్పు వంటి అంశాలను దేశాలన్నీ కలిసి పరిష్కరించుకోవలసిన అవసరం ఉంది.

ప్రపంచ పరిపాలన సంస్థలలో ఒకటైన ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థను (WTO) గూర్చి కొంత వివరంగా చూద్దాం.

ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ (WTO)

భారతదేశంలో విదేశీ వాణిజ్యం, పెట్టుబడులలో సరళీకృత విధానాలకు బలమైన అంతర్జాతీయ సంస్థల మద్దతు ఉందని తెలుసుకున్నాం. విదేశీ వాణిజ్యానికి, పెట్టుబడులకు అవరోధాలు నష్టం కలగచేస్తాయని ఈ సంస్థలు వాదిస్తాయి. దేశాల మధ్య వాణిజ్యం ఎటువంటి అవరోధాలు లేకుండా స్వేచ్ఛగా ఉండాలని వీళ్లు అంటారు. అంతర్జాతీయ వాణిజ్యంలో సరళీకృత విధానాలు ఏర్పడేలా చూసే ఉద్దేశంతో పని చేస్తున్న సంస్థలలో ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ ఒకటి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాల చొరవతో ఏర్పడిన ఈ సంస్థ అంతర్జాతీయ వాణిజ్యానికి సంబంధించి నియమాలను రూపొందించి, అవి పాటించబడేలా చూస్తుంది. ప్రస్తుతం ప్రపంచంలోని దాదాపు 150 దేశాలు ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థలో సభ్యులుగా ఉన్నాయి.

ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ అందరూ స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం చేపట్టేలా చూడాలి. అయితే ఆచరణలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు అన్యాయపూరిత వాణిజ్య అవరోధాలను ఇంకా కొనసాగిస్తున్నాయి. ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ నియమాలు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలను వాణిజ్య అవరోధాలు తొలగించాలని ఒత్తిడి చేస్తున్నాయి. వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల్లో వాణిజ్యంపై ప్రస్తుతం జరుగుతున్న చర్చ దీనికి ఉదాహరణ.

భారతదేశంలో వ్యవసాయరంగమే అత్యధిక ఉపాధిని కల్పిస్తోంది. దీనిని అభివృద్ధి చెందిన అమెరికా వంటి దేశంతో పోల్చండి: అమెరికా GDP లో వ్యవసాయం వాటా 1 శాతం కాగా మొత్తం ఉపాధిలో 0.5% మాత్రమే వ్యవసాయంలో ఉన్నారు. అయినాకానీ అమెరికా వ్యవసాయంలో ఉన్న ఈ కొద్దిమందికే ఉత్పత్తికి, ఇతర దేశాల ఎగుమతికి అమెరికా ప్రభుత్వం నుంచి పెద్ద మొత్తంలో డబ్బులు లభిస్తాయి. పెద్ద ఎత్తున లభించే ఈ సబ్సిడీల వల్ల అమెరికా రైతులు తమ వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను చాలా తక్కువ ధరకు అమ్మగలుగుతున్నారు. అదనంగా ఉన్న వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను వీళ్లు ఇతర దేశాల మార్కెట్లలో చాలా తక్కువ ధరలకు అమ్మ గలుగు తున్నారు. ఇది ఆ దేశాలలోని రైతులను తీవ్రంగా ప్రభావితం చేస్తుంది.

కాబట్టి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలను అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఇలా ప్రశ్నిస్తున్నాయి, "ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ నియమాల ప్రకారం మేం వాణిజ్య అవరోధాలను తొలగించాం. కానీ మీరు ఆ నియమాలను పట్టించుకోకుండా మీ రైతులకు పెద్ద మొత్తంలో డబ్బులు చెల్లిస్తున్నారు. మా రైతులకు మద్దతు ఇవ్వొద్దని మా ప్రభుత్వాలకు చెప్పి మీరు మీ రైతులకు మద్దతును కొనసాగిస్తున్నారు. స్వేచ్ఛా, న్యాయమైన వాణిజ్యం అంటే ఇదేనా?"

- ఖాళీలను పూరించండి.

  ------- దేశాల చొరవతో ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ మొదలయ్యింది. ఈ సంస్థ ఉద్దేశం ---------. ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ ----------- కు సంబంధించి నియమాలు రూపొందించి ------ చూస్తుంది. అయితే, ఆచరణలో దేశాల మధ్య వాణిజ్యం ------- లేదు. భారతదేశం వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ------------- కానీ అనేక సందర్భాలలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు తమ ఉత్పత్తిదారులకు మద్దతు కొనసాగిస్తున్నాయి.
- దేశాల మధ్య వాణిజ్యం మరింత న్యాయ పూరితంగా ఉండటానికి ఏం చేయవచ్చు?
- పై ఉదాహరణలో అమెరికా ప్రభుత్వం ఉత్పత్తి చెయ్యటానికి రైతులకు పెద్ద మొత్తంలో డబ్బులు ఇస్తుందని చూశాం. కొన్నిసార్లు ప్రభుత్వాలు కొన్ని రకాల వస్తువుల, ఉదాహరణకు పర్యావరణ అనుకూలమైన వాటి ఉత్పత్తికి మద్దతు ఇస్తాయి. ఇది న్యాయమైనదో కాదో చర్చించండి.

భారతదేశంపై ప్రపంచీకరణ ప్రభావం

ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా ప్రజల జీవితాలు ఎలా ప్రభావితం అవుతున్నాయి? ప్రపంచీకరణ వల్ల వినియోగదారులు, ప్రత్యేకించి పట్టణాలలోని సంపన్నులకు మేలు జరిగింది. వీళ్లు ఎంచుకోటానికి ఇప్పుడు ఎన్నో వస్తువులు లభిస్తున్నాయి, అనేక ఉత్పత్తులలో నాణ్యత పెరిగి, ధరలు తగ్గాయి. ఫలితంగా ఈ ప్రజలకు అంతకు ముందు సాధ్యం కానంతగా మెరుగైన జీవన ప్రమాణాలను అనుభవిస్తున్నారు. ఉత్పత్తిదారులు, కార్మికులపై ప్రపంచీకరణ ప్రభావం ఒకే రకంగా లేదు.

బహుళజాతి సంస్థలు భారతదేశంలో తమ పెట్టుబడులను పెంచాయి, అంటే భారతదేశంలో పెట్టుబడులుపెట్టటం వాళ్లకు లాభసాటిగా ఉంది. సెల్‌ఫోన్లు, వాహనాలు, ఎలక్ట్రానిక్స్, శీతల పానీయాలు, ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటి పరిశ్రమలలోనూ, పట్టణ ప్రాంతాలలో బ్యాంకింగ్ వంటి సేవలలోనూ బహుళజాతి సంస్థలు ఆసక్తి కనబరుస్తున్నాయి. ఈ ఉత్పత్తులకు సంపన్న కొనుగోలుదారులు అధిక సంఖ్యలో

ఉన్నారు. ఈ పరిశ్రమలు, సేవలలో కొత్త ఉద్యోగాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ పరిశ్రమలకు ముడి సరుకులు అందించే స్థానిక సంస్థలు కూడా లాభపడ్డాయి.

భారతదేశ అతిపెద్ద కంపెనీలలో అనేకం పెరిగిన పోటీవల్ల ప్రయోజనం పొందాయి. వాళ్లు కొత్త సాంకేతిక విజ్ఞానంలోనూ, ఉత్పత్తి పద్ధతులలోనూ పెట్టుబడులు పెట్టి ఉత్పత్తి ప్రమాణాలను పెంచారు. విదేశీ కంపెనీలతో కలిసి పనిచెయ్యటం ద్వారా కొన్ని కంపెనీలు లాభపడ్డాయి.

అంతేకాదు, ప్రపంచీకరణ వల్ల కొన్ని పెద్ద భారతీయ కంపెనీలు స్వయంగా బహుళజాతి సంస్థలుగా ఎదిగాయి! టాటా మోటర్స్ (వాహనాలు), ఇన్ఫోసిస్ (IT), రాన్‌బాక్సీ (మందులు), ఏషియన్ పెయింట్స్ (రంగులు), సుందరం ఫాస్టెనర్స్ (నట్టులు, బోల్టులు) వంటి భారతీయ కంపెనీలు ఇప్పుడు ప్రపంచవ్యాప్తంగా లావాదేవీలు కలిగి ఉన్నాయి.

ప్రపంచీకరణ వల్ల సేవలు, ప్రత్యేకించి IT తో కూడిన సేవలు అందించే కంపెనీలకు కొత్త అవకాశాలు లభించాయి. లండన్‌లోని కంపెనీకి భారతదేశంలోని కంపెనీ పత్రికను ముద్రించి ఇవ్వటం, కాల్ సెంటర్ల నిర్వహణ ఇందుకు కొన్ని ఉదాహరణలు. అంతే కాకుండా డేటా ఎంట్రీ, జమాఖర్చు లెక్కలు, పరిపాలనా సంబంధ మైన పనులు, ఇంజినీరింగ్ మొదలైనవి ఇప్పుడు భారతదేశం వంటి దేశాలలో చౌకగా చేసి, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు ఎగుమతి చేస్తున్నారు.

ఇటీవలి కాలంలో భారతదేశంలో పెట్టుబడులు పెట్టేలా విదేశీ కంపెనీలను ఆకర్షించటానికి కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు అనేక చర్యలు చేపడుతున్నాయి. ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి (SEZs) అనే పారిశ్రామిక ప్రాంతాలను నెలకొల్పుతున్నాయి. ఈ సెజ్‌లలో ప్రపంచస్థాయి సౌకర్యాలు ఉంటాయి: విద్యుత్తు, నీళ్లు, రోడ్లు, రవాణా, గిడ్డంగులు, విద్య, వినోద సదుపాయాలు. ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ల(SEZ)లో కర్మాగారాలను స్థాపించే కంపెనీలు మొదటి అయిదేళ్లపాటు ఎటువంటి పన్నులు చెల్లించాల్సిన పనిలేదు.

విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించటానికి ప్రభుత్వం కార్మిక చట్టాలను సడలించింది. కార్మికులను దీర్ఘకాలిక ప్రాతిపదికన కాకుండా పని ఒత్తిడిని బట్టి తక్కువ కాల వ్యవధికి నియమించుకునే అవకాశం ఉంది. దీనివల్ల కంపెనీకి కార్మికుల పైన అయ్యే ఖర్చు తగ్గుతుంది. అయితే విదేశీ కంపెనీలు కార్మిక చట్టాలను ఇంకా సడలించాలని కోరుతున్నాయి.

- భారతదేశ ప్రజలు పోటీవల్ల ఏవిధంగా లాభపడ్డారు?
- మరిన్ని భారతీయ కంపెనీలు బహుళజాతి కంపెనీలుగా ఎదగాలా? దేశంలోని ప్రజలకు దానివల్ల ప్రయోజనాలు ఏమిటి?
- మరిన్ని విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించటానికి ప్రభుత్వాలు ఎందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాయి?
- ఒకరికి అభివృద్ధి అయినది మరొకరికి విధ్వంసం కావచ్చని మనం ఇదివరకే చదివాం. ఆర్థిక మండళ్లను నెలకొల్పటాన్ని భారతదేశంలోని కొంతమంది ప్రజలు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. వీళ్లు ఎవరో, ఎందుకు వాటిని వ్యతిరేకిస్తున్నారో తెల్పండి.

ఈ చిత్రానికి ఒక ఊహాత్మక వ్యాఖ్య రాయండి. ఇది ప్రపంచీకరణ గురించి ఏమి చెబుతోంది?

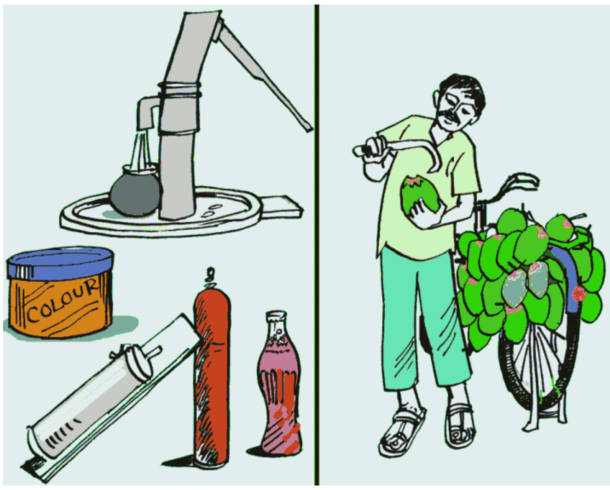

చిన్న ఉత్పత్తిదారులు : పోటీ పడండి, లేదా అంతరించిపోండి

అనేక చిన్న ఉత్పత్తిదారులకు, కార్మికులకు ప్రపంచీకరణ పెను సవాళ్లను సృష్టించింది.

పారిశ్రామికవేత్తగా ఇంత తక్కువ కాలంలో సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కోవలసి వస్తుందని రవి ఊహించలేదు. తమిళనాడులోని పారిశ్రామిక పట్టణమైన హొసూరులో కెపాసిటర్లు ఉత్పత్తి చేసే సొంత కంపెనీ స్థాపించటానికి 1992లో రవి బ్యాంకు నుంచి అప్పు తీసుకున్నాడు. ట్యూబ్‌లైట్లు, టెలివిజను వంటి పలు ఎలక్ట్రానిక్ గృహోపకరణాలలో కెపాసిటర్లను ఉపయోగిస్తారు. మూడు సంవత్సరాలలో అతడి కంపెనీ వృద్ధి చెంది 20 మంది కార్మికులు పని చెయ్యసాగారు.

2001లో ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థతో ఒప్పందం కారణంగా ప్రభుత్వం కెపాసిటర్ల దిగుమతిలో పరిమితులను తొలగించటంతో అతడి కష్టాలు మొదలయ్యాయి. అతడి ప్రధాన కొనుగోలుదారులైన టెలివిజన్ కంపెనీలు టెలివిజన్ సెట్ల ఉత్పత్తికి కెపాసిటర్లతో సహా వివిధ విడి భాగాలను పెద్ద సంఖ్యలో కొనేవి. అయితే బహుళజాతి సంస్థ (MNC)ల టీవీ బ్రాండుల నుంచి పోటీ ఫలితంగా భారతీయ టెలివిజన్ కంపెనీలు బహుళజాతి సంస్థలకు అసెంబ్లింగ్ కేంద్రాలుగా మారిపోయాయి. అవి ఒకవేళ కెపాసిటర్లు కొనాల్సి ఉన్నా వారు దిగుమతి చేసుకున్నవి రవి లాంటి ఉత్పత్తిదారులు ఇస్తున్న ధరలో సగానికి వస్తున్నాయి కాబట్టి వాటికే మొగ్గు చూపుతారు.

ఇప్పుడు రవి 2000 సంవత్సరంలో ఉత్పత్తి చేసిన సంఖ్యలో సగమే ఉత్పత్తి చేస్తున్నాడు, అతని దగ్గర ఇప్పుడు ఏడుగురు కార్మికులు మాత్రమే పని చేస్తున్నారు. ఇదే వ్యాపారంలో హైదరాబాదు, చెన్నైలలో ఉన్న రవి మిత్రులు తమ పరిశ్రమలను మూసివేశారు.

- పెరుగుతున్న పోటీ వల్ల రవి చిన్న ఉత్పత్తి కేంద్రం ఏ విధంగా ప్రభావితం అయ్యింది?
- ఇతర దేశాలతో పోలిస్తే తమ ఉత్పత్తి ఖర్చు ఎక్కువ కాబట్టి రవిలాంటి వాళ్ళు ఉత్పత్తిని నిలిపివెయ్యాలా? మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
- భారతదేశ చిన్న ఉత్పత్తిదారులు మార్కెట్లో పోటీకి తట్టుకోవాలంటే మూడు అవసరాలు ఉన్నాయని ఇటీవలి అధ్యయనాలు పేర్కొన్నాయి: (అ) మెరుగైన రోడ్లు, విద్యుత్తు, నీళ్లు, ముడిసరుకులు, మార్కెటింగ్, ఇన్ఫర్‌మేషన్ నెట్‌వర్క్, (ఆ) సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో అభివృద్ధి, ఆధునికీకరణ, (ఇ) తక్కువ వడ్డీకి సకాలంలో రుణాల అందుబాటు. ఈ మూడు అంశాలు భారతీయ ఉత్పత్తిదారులకు ఎలా సహాయ పడతాయో వివరించండి.
- వీటిల్లో పెట్టుబడులు పెట్టటానికి బహుళజాతి సంస్థలు ఆసక్తి చూపిస్తాయా? ఎందుకు?
- ఈ సౌకర్యాలు అందుబాటులోఉండేలా చూడటంలో ప్రభుత్వ పాత్ర ఉందనుకుంటున్నారా? ఎందుకు?
- ప్రభుత్వం తీసుకోగల ఇతర చర్యల గురించి ఆలోచించండి. తరగతిలో చర్చించండి.

న్యాయమైన ప్రపంచీకరణ కోసం పోరాటం

పై ఉదాహరణల ద్వారా ప్రపంచీకరణ వల్ల అందరూ ప్రయోజనం పొందలేదని తెలుస్తోంది. విద్య, నైపుణ్యం, సంపద ఉన్న వాళ్లు కొత్త అవకాశాల వల్ల బాగా లాభపడ్డారు. ఇంకొకవైపున ఎటువంటి ప్రయోజనం పొందని ప్రజలు అధిక సంఖ్యలో ఉన్నారు. ప్రపంచీకరణ ఇప్పుడు ఎవరూ కాదనలేని వాస్తవం. ప్రపంచీకరణ వల్ల అందరికీ న్యాయం జరిగేటట్లు ఎలా చెయ్యాలి అనేది మన ముందున్న ప్రశ్న. న్యాయమైన ప్రపంచీకరణ అందరికీ అవకాశాలు సృష్టిస్తుంది. దాని ప్రయోజనాలు మరింత బాగా పంచుకోబడతాయి.

దీనిని సాధ్యం చెయ్యటంలో ప్రభుత్వం ప్రధాన పాత్ర పోషించాల్సి ఉంటుంది. ప్రభుత్వ విధానాలు ధనికులు, అధికారం ఉన్న వాళ్లవే కాక దేశంలోని ప్రజలందరి ప్రయోజనాలను కాపాడేలా ఉండాలి. ప్రభుత్వం చేపట్టగలిగిన కొన్ని చర్యల గురించి మీరు తెలుసుకున్నారు. ఉదాహరణకు కార్మిక చట్టాలు సరిగా అమలు అయ్యేలా చూసి కార్మికులకు తమ హక్కులు లభించేలా చూడాలి. చిన్న ఉత్పత్తిదారులు తమ సామర్థ్యాన్ని పెంచుకుని పోటీపడగల శక్తి వచ్చేంతవరకు వాళ్లకు సహాయపడాలి. అవసరమైతే ప్రభుత్వం వాణిజ్య, పెట్టుబడి అవరోధాలను ఉపయోగించుకోవచ్చు. మరింత న్యాయపూరిత నియమాల కోసం ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థతో సంప్రదింపులు జరపవచ్చు. ఇవే ఆసక్తులు ఉన్న ఇతర అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలతో కలిసి, ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాల పెత్తనానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడవచ్చు.

గత కొద్ది సంవత్సరాలలో పెద్ద ఎత్తున జరిగిన ఉద్యమాలతో, ప్రజాసంఘాల విన్నపాలతో ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థలో వాణిజ్యం, పెట్టుబడులకు సంబంధించి ముఖ్యమైన నిర్ణయాలు ప్రభావితం అయ్యాయి. న్యాయమైన ప్రపంచీకరణ కోసం జరిగే పోరాటంలో ప్రజలు కూడా ముఖ్యమైన పాత్ర పోషించగలరని ఇవి నిరూపిస్తున్నాయి.

ఇతర అంశాలు

ప్రపంచీకరణ వల్ల జాతీయ రాజ్యాలు అంతరించిపోతాయా అనేది ఒక ప్రముఖ చర్చనీయాంశం అయ్యింది. ప్రజలు ఒక ప్రాంతం ఆధారంగా సంఘటితమై, దేశాలను రాజకీయంగా గుర్తించడం ఇంత కాలం జరుగుతోంది. ఈ రకమైన ప్రాంతాల విభజన వల్ల మేము, వాళ్ళు; బయటది, స్థానికమైనది అనే మానసిక పునాదులతో తమ దేశం అనే భావన ఏర్పడి, జాతీయతాభావన రూపొందింది. ప్రపంచీకరణ యొక్క అతి పెద్ద ప్రభావం ఏదైనా ఉంటే అది ఈ జాతీయ భావన పలచబడటమే.

అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించిన మరొక అంశం, ప్రపంచీకరణ సాంస్కృతిక వైవిధ్యతకు

ప్రపంచ బ్యాంకు (WB), అంతర్జాతీయ ద్రవ్యసంస్థ (IMF) – వాటి అధికారం:

పునర్నిర్మాణం, అభివృద్ధికి అంతర్జాతీయ బ్యాంకును (IBRD), అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంఘాలను (IDA) కలిపి ప్రపంచ బ్యాంకుగా వ్యవహరిస్తారు. ఈ రెండు సంస్థలలో 170కి పైగా సభ్యదేశాలు ఉన్నాయి. అమెరికా వంటి దేశాలు ఈ సంస్థల పనిని నిర్దేశిస్తాయి. ఈ నాటికి కూడా అమెరికా ఓటుకు 16% విలువ ఉంది. జపాన్, జర్మనీ, యుకె, ఫ్రాన్స్ వంటి దేశాలు ఒక్కొక్కదానికి 3–6% ఓటు అధికారం ఉంది. పేద దేశాల ఓటుకు తక్కువ విలువ ఉంది. ప్రస్తుతం ఇతర పేద దేశాలతో పోలిస్తే ఇండియా, చైనాలకు ఎక్కువ ఓటింగు అధికారం ఉంది. ప్రభుత్వాలు తమ విధానాలను రూపొందించుకోవటంలో ప్రపంచ బ్యాంకు సలహా ఇచ్చి, మార్గదర్శనం చేస్తూ వాటిని ప్రభావితం చెయ్యగలుగుతోంది.

దారితీస్తుందా లేక సాంస్కృతిక మూసపోతకు దారితీస్తుందా అనేది. ఆధునిక ప్రసార సాధనాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో కొన్ని సంస్కృతులు, భావాలు ప్రాచుర్యం పొంది ఇతర స్థానిక, అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంస్కృతులు పక్కకు నెట్టివేయబడ్డాయని కొందరు వాదిస్తారు. అయితే మరికొందరు ప్రత్యేక, తరచుగా పక్కకు నెట్టివేయబడిన సాంస్కృతిక అలవాట్లకు ప్రపంచీకరణ తగినంత చోటు ఇచ్చి అవి విస్తరించడానికి దోహదపడిందని భావిస్తున్నారు. కొన్ని భాషలు విస్తృతంగా ఉపయోగింపబడి అంతర్జాతీయ ప్రసార సాధనాలకు వారధిగా ఉండి ఇతర భాషలు నిర్లక్ష్యానికి గురయ్యాయని, కొన్ని అంతరించిపోయే ప్రమాదంలో ఉన్నాయని కొంతమంది పేర్కొంటున్నారు.

ముగింపు

దేశాలు వేగంగా అనుసంధానమయ్యే ప్రక్రియను ప్రపంచీకరణ అంటారు. ఇది 20వ శతాబ్దం చివరలో ప్రపంచమంతటా సంభవించిన గొప్ప మార్పు. దీనికి ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక కోణాలు సైతం ఉన్నాయి. ప్రపంచీకరణ ప్రస్తుత దశలో ఒక ముఖ్యమైన అంశం అపార సంపద ఉన్న బహుళజాతి కంపెనీల నియంత్రణలో పెట్టుబడులు, వాణిజ్యం ద్వారా మార్కెట్లు, ఉత్పత్తి అనుసంధానింపబడటం. వాణిజ్యం, పెట్టుబడులకు ఉన్న సరళీకృత విధానం ద్వారా అవరోధాలను తొలగించటం వల్ల ప్రపంచీకరణ శక్తులకు ఆర్థిక వ్యవస్థ తలుపులు తెరచినట్లు అయ్యింది.

ప్రపంచీకరణ ప్రయోజనాలు సమానంగా పంపిణీ కాలేదు. సంపన్న వినియోగదారులకు, నైపుణ్యం, విద్య, అపార సంపద ఉన్న ఉత్పత్తిదారులకు అది ప్రయోజనకరంగా ఉంది. సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో కూడుకున్న కొన్ని సేవలు విస్తరించాయి. ఇంకొకవైపున వేలాదిమంది చిన్న ఉత్పత్తిదారులకు, కార్మికులకు వాళ్ల ఉపాధికి, హక్కులకు భంగం కలుగుతోంది. రెండు పార్శ్వాలున్న ఈ ప్రపంచీకరణను అర్థం చేసుకోవటం ముఖ్యం.

అసమానత్వంలోని మరొక కోణం ఇతర దేశాల విధానాలలో ధనిక దేశాల పెత్తందారీ ఆధిపత్యం. వాణిజ్యం, పెట్టుబడులు, వలస వంటి అంతర్జాతీయ ఆర్థిక విధానాలలో అయితేనేమి, దేశ వ్యవహారాలలో అయితేనేమి ధనిక పాశ్చాత్య దేశాలు మిగిలిన ప్రపంచాన్ని తీవ్రంగా ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ (WTO), ప్రపంచ బ్యాంకు(WB), అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి (IMF) వంటి అంతర్జాతీయ సంస్థలు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకంటే అభివృద్ధి చెందిన దేశాల ప్రయోజనాలకు ఎక్కువగా ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నాయి. ఒకవైపున ప్రపంచీకరణకు మద్దతు పలికేవాళ్లు విశ్వ అనుసంధానం ద్వారా ప్రపంచీకరణ అభివృద్ధికి, సంపదకు అవకాశాలను అందిస్తుందని భావించగా, దానిని విమర్శించే వాళ్లు ప్రపంచంపై ఆధిపత్యం పొందటానికి కొన్ని పాశ్చాత్య దేశాలు చేసే ప్రయత్నమని భావిస్తున్నారు. అనేక పేద దేశాలలో దీనివల్ల ప్రజాస్వామ్యం, కార్మికుల హక్కులు, పర్యావరణానికి భంగం కలుగుతోందని వీళ్లు వాదిస్తున్నారు.

కీలక పదాలు

బహుళజాతి సంస్థలు(MNCs)	జాతీయరాజ్యం	సాంకేతిక పరిజ్ఞానం
విదేశీ పెట్టుబడి	విదేశీ వాణిజ్యం	సరళీకృత ఆర్థిక విధానం

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి

1. విదేశీ పెట్టుబడి, వాణిజ్యాలపై భారత ప్రభుత్వం అవరోధాలు కల్పించటానికి గల కారణాలు ఏమిటి? ఈ అవరోధాలను తొలగించాలని అది ఎందుకు అనుకుంది?
2. కార్మిక చట్టాల సడలింపు కంపెనీలకు ఏ విధంగా సహాయపడుతుంది?
3. ఉత్పత్తిని చేపట్టటానికి, దానిని నియంత్రించటానికి, లేదా ఇతర దేశాలలో స్థిరపడటానికి బహుళజాతి సంస్థలు అవలంబించే విధానాలు ఏమిటి?
4. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు వాణిజ్యం, పెట్టుబడులలో సరళీకృత విధానాలను అవలంబించాలని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ఎందుకు కోరుకుంటున్నాయి? దీనికి ప్రతిగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఏ షరతులను కోరాలి?
5. "ప్రపంచీకరణ ప్రభావం ఒకేరకంగా లేదు." ఈ వాక్యాన్ని వివరించండి.
6. వాణిజ్య, పెట్టుబడి విధానాలను సరళీకరించటం వల్ల ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియకు మేలు ఎలా జరిగింది?
7. దేశాల మధ్య మార్కెట్ల అనుసంధానానికి విదేశీ వాణిజ్యం ఎలా దోహదం చేస్తుంది? ఇక్కడ ఇచ్చినవి కాకుండా కొత్త ఉదాహరణలతో దీనిని వివరించండి.
8. ప్రపంచీకరణ భవిష్యత్తులో కూడా కొనసాగుతుంది. ఇప్పటినుంచి ఇరవై ఏళ్లలో ప్రపంచం ఎలా ఉంటుందో ఊహించండి మీ ఊహలకు కారణాలను పేర్కొనండి.
9. ఇద్దరు వ్యక్తులు వాదించుకోవటం మీరు వింటున్నారు: ఒకరు ప్రపంచీకరణ మన దేశ అభివృద్ధిని కుంటుపరిచిందని అంటున్నారు. మరొకరు భారతదేశం అభివృద్ధి చెందటానికి ప్రపంచీకరణ సహాయపడుతోందని అంటున్నారు. ఈ వాదనలకు మీరు ఎలా స్పందిస్తారు?
10. ఖాళీలను పూరించండి:

    భారతీయ కొనుగోలుదారులకు రెండు దశాబ్దాల క్రితంతో పోలిస్తే ఇప్పుడు సరుకుల ఎంపికకు ఎక్కువ అవకాశాలు ఉన్నాయి. ------------ ప్రక్రియ వల్ల ఇది సాధ్యమయ్యింది. అనేక ఇతర దేశాలలో ఉత్పత్తి అయిన సరుకులను భారతదేశ మార్కెట్లలో అమ్ముతున్నారు. దీని అర్థం ఇతర దేశాలతో ---------- పెరుగుతోంది. అంతేకాకుండా మనం మార్కెట్లో చూస్తున్న అనేక బ్రాండ్లను బహుళజాతి సంస్థలు భారతదేశంలోనే ఉత్పత్తి చేసి ఉండవచ్చు. బహుళజాతి సంస్థలు ---------------, ----------- కారణంగా భారతదేశంలో పెట్టుబడులుపెడుతున్నాయి. మార్కెట్లో వినియోగదారుల ఎంపికకు అవకాశాలు పెరిగాయి కానీ ---------------- , --------------- వల్ల ఉత్పత్తిదారుల మధ్య ----------- తీవ్రతరం అయ్యింది.

11. కిందివాటిని జతపరచండి:

(i) బహుళజాతి సంస్థలు తక్కువ ధరకు చిన్న ఉత్పత్తిదారుల నుంచి కొంటాయి	(అ) వాహనాలు
(ii) వస్తువుల వాణిజ్యాన్ని నియంత్రించటానికి కోటాలు, పన్నులు ఉపయోగిస్తారు	(ఆ) దుస్తులు, పాదరక్షలు, క్రీడాపరికరాలు
(iii) విదేశాలలో పెట్టుబడులు పెట్టిన భారతీయ కంపెనీలు	(ఇ) కాల్ సెంటర్లు
(iv) సేవల ఉత్పత్తి విస్తరించటానికి సమాచార సాంకేతిక రంగం (IT) దోహదపడింది	(ఈ) టాటా మోటర్స్, ఇన్ఫోసిస్, రాన్‌బాక్సి
(v) భారతదేశంలో ఉత్పత్తి చెయ్యటానికి అనేక బహుళజాతి సంస్థలు కర్మాగారాల ఏర్పాటుకు పెట్టుబడులు పెట్టాయి.	(ఉ) వాణిజ్య అవరోధాలు